

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

เนื้อหาในบทที่ 5 นี้ประกอบด้วยสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ทั้ง 2 ข้อ การอภิปรายผลจากผลการวิจัยในเรื่องนี้และการเปรียบเทียบผลการวิจัยกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการนำเสนอข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยถึงรายละเอียดต่อไปนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรผู้ผลิตข้าวกลุ่มตัวอย่างมีการจัดการความรู้ด้านการผลิตข้าวทั้ง 4 ลักษณะดังนี้

1) การสร้างความรู้

เกษตรกรนำเอาภูมิปัญญาชาวบ้านที่มีอยู่แล้วในอดีต มาทดลองปฏิบัติลงมือทดลองดูวิธีการผลิตข้าวต่าง ๆ จนได้ขั้นตอนการผลิตข้าวที่เกษตรกรยอมรับและนำความรู้ที่สืบทอดกันมาจากบรรพบุรุษและความรู้จากการฝึกอบรมมาประยุกต์ใช้จนเกิดขั้นตอนการผลิตข้าวของเกษตรกรในปัจจุบัน

2) การแสวงหาความรู้

เกษตรกรมีการเข้ารับการฝึกอบรมเรื่องการผลิตข้าวเพื่อที่จะนำไปใช้ในการพัฒนาการผลิตข้าว อีกทั้งยังมีช่องทางการแสวงหาความรู้ทางการเกษตรจากโทรทัศน์ เอกสารต่างๆ เช่น แผ่นพับ ไปสเตอร์และวิทยุ เพื่อนบ้าน นักส่งเสริมการเกษตร หนังสือพิมพ์ นิตยสาร/วารสาร

3) การปรับใช้ความรู้

เกษตรกรมีการปรับใช้ความรู้และภูมิปัญญาในอดีตเพราะมีการทดลองปฏิบัติแล้วได้ผลผลิตที่ดีและได้นำเอาความรู้จากการฝึกอบรมไปใช้ในการผลิตข้าว เช่น การใช้ปุ๋ยคอกและปุ๋ยอินทรีย์ การปรับใช้ภูมิปัญญาชาวบ้านที่มีอยู่เพื่อที่จะนำไปพัฒนาในการผลิตข้าวของเกษตรกร

4) การแลกเปลี่ยนความรู้

เกษตรกรนั้นมีการแลกเปลี่ยนความรู้โดยมีการสนทนา พูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นในช่วงเย็นหลังเสร็จสิ้นภาระกิจต่างๆ ในชีวิตประจำวัน เช่น การไปซื้อของที่ตลาด จับจ่ายใช้สอยที่ร้านค้าสะดวกซื้อ งานเลี้ยงสังสรรค์ภายในหมู่บ้าน งานวัด งานขึ้นบ้านใหม่ งานศพ การประชุมประจำเดือนของหมู่บ้าน เป็นต้น

สำหรับปัญหาในการจัดการความรู้ด้านการผลิตข้าวของเกษตรกรทั้ง 2 ลักษณะมีดังนี้

1) การแสวงหาความรู้

เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่เคยได้เข้ารับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการผลิตข้าวเนื่องจากในการอบรมแต่ละครั้งจะมีการกำหนดจำนวนเกษตรกรที่จะเข้ารับการฝึกอบรมมีจำนวนน้อยและจำกัด อีกทั้งยังมีช่องทางการแสวงหาความรู้ทางการเกษตรจากเพื่อนบ้าน นักส่งเสริมการเกษตร หนังสือพิมพ์ นิตยสาร/วารสารจำนวนน้อยตามลำดับเนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีการพูดคุยกับเพื่อนบ้านในเรื่องการผลิตข้าว ส่วนนักส่งเสริมการเกษตรก็ไม่ให้ความสนใจกับชุมชนเท่าที่ควรและในชุมชนก็ไม่มีหนังสือพิมพ์นิตยสาร/วารสารมาให้บริการ

2) การแลกเปลี่ยนความรู้

เกษตรกรมีการแลกเปลี่ยนความรู้พูดคุยกันในชุมชนหลังเลิกงาน แต่เกษตรกรยังไม่ทราบแน่ชัดหรือเห็นข้อมูลที่แท้จริงว่าเกษตรกรคนไหนที่ได้ผลผลิตสูงและคนไหนที่ได้ผลผลิตต่ำ หรือบางที่การสนทนากันอาจจะไม่มีประสิทธิภาพหรือมีข้อมูลมายืนยันได้ และอีกทั้งเกษตรกรยังไม่เห็นภาพการปฏิบัติจริงจากชุมชนต่างๆหรือภายนอกพื้นที่ตำบลเหมืองแก้วเพื่อที่จะนำมาเปรียบเทียบก่อนการปฏิบัติจริงได้

5.2 อภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่อง การจัดการความรู้ของเกษตรกรในการปลูกข้าวในตำบลเหมืองแก้ว อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ผู้วิจัยได้นำผลการวิจัยที่น่าสนใจมาอภิปรายดังนี้

การที่จะทำให้เกษตรกรมีความรู้และการจัดการความรู้ในการปลูกข้าวที่ดีได้นั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการส่งเสริมและให้การฝึกอบรม และให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรติดตามผลในเรื่องของระบบการผลิตและผลผลิตต่อไป ซึ่งจะทำให้เกษตรกรที่ความเข้าใจในการผลิตมากยิ่งขึ้นส่งผลต่อรายได้ของเกษตรกร ซึ่งถือได้ว่าเป็นการยกระดับผลิตภัณท์ เพิ่มประสิทธิภาพในการผลิต และเพิ่มคุณค่าให้กับผลิตภัณท์ดังกล่าวด้วย ส่วนความต้องการทางด้านความรู้เพิ่มเติมในการผลิตข้าว หน่วยงานต่างๆควรเข้ามามีส่วนช่วยโดยการจัดการฝึกอบรม และดูงานนอกสถานที่ ชันยกร (2548) กล่าวว่า การได้รับการฝึกอบรมมีผลต่อความรู้และการจัดการความรู้ในการปลูกข้าวพันธุ์ กข1 ของเกษตรกร กล่าวคือเกษตรกรที่ได้รับการฝึกอบรมจะมีการจัดการความรู้ในการปลูกข้าวที่ดีขึ้นกว่าเกษตรกรที่ไม่ได้เข้ารับการฝึกอบรม

การจัดการความรู้ในระดับกลุ่มชาวบ้านพบว่า มีการจัดกระบวนการเรียนรู้ในหลากหลายรูปแบบแตกต่างกันตามแต่บริบทของแต่ละกลุ่มดังนั้นการจัดการเรียนรู้ต้องมีการประยุกต์ใช้กระบวนการเรียนรู้ตามความเหมาะสมแต่ละพื้นที่หรือการพิจารณาจากทุนในพื้นที่เป็นหลักเช่น ปรากฏชาวบ้านประเพณีวัฒนธรรมเป็นต้นนอกจากนั้นการจัดการความรู้เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ

จำเป็นที่จะต้องใช้กระบวนการเรียนรู้ที่ต่อเนื่องและมีผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ให้ชาวนาเข้ามามีส่วนร่วมทุกกระบวนการเพื่อที่จะทำให้ชาวนาเข้าใจและรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของกระบวนการเรียนรู้และการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจึงสามารถทำให้ชาวนาได้เรียนรู้ นำความรู้ที่ได้รับไปใช้ใน ชีวิตจริงได้และเกิดการยอมรับจากกลุ่มชาวนานักปฏิบัติ

นอกจากนี้หน่วยงานหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องเช่นกรมส่งเสริมการเกษตรควรให้การสนับสนุนและส่งเสริมการพัฒนาผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ทั้งทางด้านจำนวนและทักษะความสามารถ โดยเฉพาะผู้อำนวยความสะดวกในกระบวนการเรียนรู้ (Process Facilitator) ในกลุ่มแกนนำชาวนาเนื่องจากเป็นกลุ่มที่มีทักษะความรู้ความสามารถและมีความตั้งใจอย่างจริงจังมีศักยภาพพอที่จะเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้และชาวนาให้การยอมรับโดยส่งเสริมแกนนำเหล่านี้ให้มีทักษะในการจัดกระบวนการเรียนรู้ในชุมชนนักปฏิบัติ

เกษตรกรมีปัญหาเรื่องพื้นฐานการทำนาและต้องการการปรึกษาหารือรวมทั้งการร่วมกันแก้หาจากภาครัฐด้วย ปัญหาของเกษตรกรส่วนใหญ่ที่ได้จากการสอบถามได้แก่เรื่องการทำปุ๋ยใช้ของเกษตรกร การกำจัดวัชพืชและแมลงศัตรูพืชในแปลงนา เกษตรกรต้องการการฝึกอบรมในเรื่องของโรคข้าว การทำการเกษตรผสมผสาน การคัดเลือกพันธุ์ข้าวให้ถูกวิธีและตรงตามพันธุ์ และการอบรมในเรื่องบำรุงดิน เกษตรกรได้เสนอแนะให้มีการจัดหาแหล่งน้ำในการทำนา ซึ่งปัญหาที่สำคัญและมีความต้องการอย่างต่อเนื่องและยาวนานปัญหานี้ต้องการร่วมมือและแก้ไขจากหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

5.3 ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากการครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะบางประการ อันเป็นประโยชน์ต่อการจัดการความรู้ด้านการปลูกข้าวของเกษตรกรในตำบลเหมืองแก้ว อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ดังนี้

1) ด้านการสร้างความรู้

องค์การบริหารส่วนตำบลเหมืองแก้วหรือนักส่งเสริมการเกษตรตำบลเหมืองแก้วควรส่งเสริมการจัดทำการศึกษาถอดความรู้ด้านกระบวนการผลิตข้าวที่ถูกต้องและให้ผลผลิตสูงสุดแก่เกษตรกร เพราะปัจจุบันเกษตรกรในพื้นที่ประสบกับปัญหาในด้านนี้มาก อาจจะเป็นการจัดทำในการด้านอบรม การเยี่ยมชมแปลงนาของเกษตรกร หรือการทำแผ่นพับ เพื่อที่จะให้เกษตรกรมีการจัดการความรู้เกี่ยวกับเรื่องการผลิตข้าวที่ดียิ่งขึ้น

2) ด้านการแสวงหาความรู้ความรู้อื่น

สำนักงานเกษตรอำเภอแมริมหรือองค์การบริหารส่วนตำบลเหมืองแก้วควรส่งเสริมให้มีการจัดการอบรมเกี่ยวกับเรื่องต่างๆเกี่ยวกับกระบวนการผลิตข้าวของเกษตรกรให้ทั่วถึงภายในตำบลเหมือง

แก้ว ควรมีการอบรมต่อออกจากเรื่องที่ยอบรมมาตอนแรกเพื่อที่จะได้ทำให้เกษตรกรเข้าใจและสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ได้ส่วนนักส่งเสริมการเกษตรควรจะมีบทบาทมากกว่านี้ภายในชุมชน เช่น การลงพื้นที่ในการให้ความรู้แก่เกษตรกร การจัดประชุมเพื่อแก้ไขปัญหาต่างๆที่เกิดแบบจับพัตัน

3) ด้านการปรับใช้ความรู้

องค์การบริหารส่วนตำบลเหมืองแก้วควรจะนำความรู้ที่เป็นภูมิปัญญาชาวบ้านในอดีตมาปรับใช้ให้เกิดความรู้เพิ่มเติมในการผลิตข้าวของเกษตรกรเพื่อที่จะได้มีความรู้ใหม่ในการผลิตข้าว

4) ด้านการแลกเปลี่ยนความรู้

นักวิชาการส่งเสริมทางการเกษตรตำบลเหมืองแก้วควรจัดเวทีชุมชนในการแลกเปลี่ยน และให้ความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวแก่เกษตรกรและองค์การบริหารส่วนตำบลเหมืองแก้วควรจัดหาสถานที่เพื่อให้เกษตรกรในชุมชนศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้านการผลิตข้าวและมีการศึกษาดูงานแปลงนาสาธิตในชุมชนและต่างชุมชนเพื่อที่จะได้มีแนวทางในการจัดการความรู้เรื่องการผลิตข้าวต่อไป

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved